

SMEs ไทยจะพลิกฟื้นโตยั่งยืนอย่างไร ภายใต้ภูมิทัศน์โลกใหม่การเงินสีเขียว (ตอนที่1)

‘Don’t let a good crisis go to waste’
เพื่อให้ไทยพร้อมที่จะก้าวเข้าสู่ new world landscape ได้อย่างมั่นคง”^[1]
พ.ร.ส.ท.

บทความนี้นำเสนอมุมมองระยะยาวแนวทางที่ SMEs ไทยจะริเริ่มฟื้นฟูและโตอย่างยั่งยืนได้อย่างไรหลังโควิด 19 ภายใต้บริบทที่การค้าโลกยุคใหม่ที่ทวีความสำคัญกับสิ่งแวดล้อม และการเปลี่ยนแปลงภูมิทัศน์โลกการเงินสีเขียว (Green Finance)

โลกการเงินสีเขียวก้าวไปถึงไหน?: ยุโรปตะวันตกเป็นผู้นำขบวน จีนและญี่ปุ่นพัฒนาดีขึ้นมาก

แม้แนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจสีเขียวเกิดขึ้นทั่วโลกเมื่อ 50 ปีแล้ว แต่กระแสด้านสิ่งแวดล้อมเพิ่งกลับมาได้รับความสนใจอีกครั้ง ล่าสุดในการประชุม Rio+20 ในปี 2555 เพื่อหาทางออกในระดับนานาชาติ นักวิชาการระบุว่า โลกอาจประสบปัญหาด้านต้นทุนทางเศรษฐกิจอย่างมาก หากยังไม่เร่งมือต่อปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมและภาวะโลกร้อน^[2]

ปัจจุบันหลายประเทศทั่วโลกใช้หลักการพัฒนาเศรษฐกิจที่ดีต่อสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน **ปล่อยก๊าซเรือนกระจกต่ำ** เอื้อต่อการมีส่วนร่วมของสังคม (UNESCAP, 2555) ภายใต้ความตกลงปารีส (Paris Accord) ขณะที่ผู้บริโภครู้สึกและธุรกิจก็หันมาใช้สินค้าและบริการที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมมากขึ้น โดยภาคการเงินมีส่วนสำคัญในการจัดสรรทรัพยากรเพื่อให้บรรลุเป้าหมายให้ภาคธุรกิจปรับเปลี่ยนบริษัทเป็นธุรกิจสีเขียว ที่เน้นการลงทุนแบบยั่งยืน โดยสถาบันการเงินจะปล่อยสินเชื่ออย่างรับผิดชอบ (Responsible Lending)

รายงานผลการสำรวจ **Global Green Finance Index (GGFI 7) ปี 2564**^[3] ได้นำเสนอผลจัดอันดับศูนย์กลางการเงินด้านการเงินสีเขียวโลก พบว่ามาตรฐานการเงินสีเขียวทั่วโลกปรับตัวขึ้นทั้งในเชิงความลึกและคุณภาพ ศูนย์กลางการเงินชั้นนำในยุโรปตะวันตกเป็นผู้นำกลุ่ม (ติดอันดับ TOP-10 อยู่ถึง 8 แห่ง จากทั้งหมด 78 ศูนย์การเงินทั่วโลก) และมีศูนย์กลางการเงินจากฝั่งอเมริกาติดกลุ่ม Top-10 คือ ศูนย์การเงินในซานฟรานซิสโกและลอสแอนเจลิส

ศูนย์กลางการเงินเมืองอัมสเตอร์ดัม (เนเธอร์แลนด์) ติดอันดับหนึ่ง รองลงมาคือ ซูริก (สวิตเซอร์แลนด์) และลอนดอน (อังกฤษ) โดยพิจารณาจากความพร้อมทั้ง 4 ด้าน คือด้านความยั่งยืนด้านธุรกิจ ด้านทรัพยากรมนุษย์ และด้านโครงสร้างพื้นฐาน **สำหรับฝั่งเอเชียจากกลุ่มประเทศ ASEAN+3 : ไทเกี้ยว (ญี่ปุ่น) ปักกิ่ง เซี่ยงไฮ้ (จีน) และสิงคโปร์** ก้าวขึ้นมาติด Top-20 มีพัฒนาการการเงินสีเขียวดีขึ้นเป็นลำดับ ขณะที่กรุงเทพฯ (ไทย) อยู่ลำดับที่ 49 ปรับดีขึ้นมากจากปีก่อน โดยสังเกตว่าจีนปรับตัวดีขึ้นมาก จากการที่ไต้ฝุ่นพายุหามลาพิชทางอากาศมาเป็นวาระแห่งชาติและลงมือแก้ไขตามแผนอย่างหนัก^[4]

GLOBAL GREEN FINANCE INDEX 7 RANKING 2021 (78 Financial centres)

Rank	Rank 1-year change	sustainability	Business	Human capital	Infrastructure	
1	+1	4	1	2	3	ASEAN + 3
2	-1	2	3	3	2	Rank
3	0	3	2	1	1	Rank 1-year change
4	+2	1	4	7	n.a.	13
5	+4	5	10	13	11	14
6	-2	9	8	8	6	17
7	+2	8	5	9	8	20
8	-4	6	7	4	9	22
9	-3	11	6	5	12	49
10	+8	n.a.	15	n.a.	n.a.	52
						62

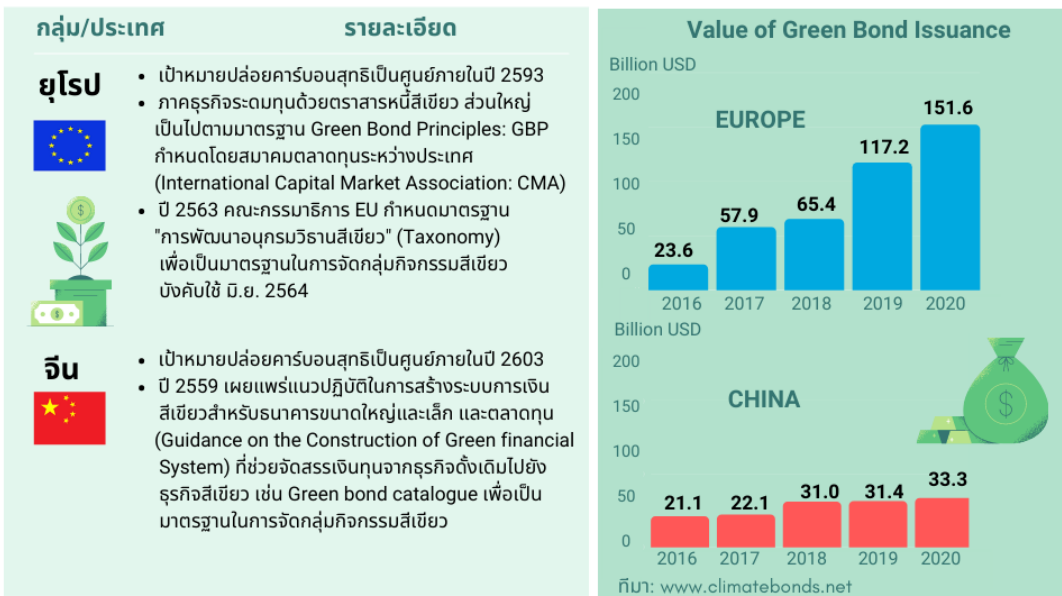
ที่มา: รายงาน The Global Green Finance Index 7, April 2021

เหลียวมองโลก: บทเรียนจากสหภาพยุโรปและจีน

ทั้งสหภาพยุโรปและจีน^{[5],[6]} มีกรอบกติกา แผนปฏิบัติการ และกรอบเวลาขับเคลื่อนเศรษฐกิจการเงินสีเขียวชัดเจน ได้ผลักดันให้เกิดการลงทุนที่คำนึงถึงสิ่งแวดล้อม สังคม และธรรมาภิบาลอย่างเป็นรูปธรรม กรณีสหภาพยุโรป 1) กำหนดหมวดหมู่ธุรกิจสีเขียว ออกกฎหมายลำดับรองเพื่อกำหนดหลักเกณฑ์เชิงเทคนิคด้านสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ 2) กำหนดมาตรฐานพันธบัตร เพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม (EU Green Bond Standard) และมาตรฐานจลาภิเขียว(ผลิตภัณฑ์ทางการเงินที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม) เพื่อดึงดูดให้นักลงทุนหันมาลงทุนในธุรกิจสีเขียว 3) พัฒนาเครื่องมือวัดเทียบสมรรถนะการลงทุนเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมมององค์กรไปสู่สังคมคาร์บอนต่ำ และ 4) กำหนดหลักเกณฑ์การเปิดเผยข้อมูลในงบการเงิน (ส่วนของต้นทุนและค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ด้านสิ่งแวดล้อม) เป็นต้น^[7]

สหภาพยุโรปและจีน ต่างตั้งเป้าหมายการปล่อยคาร์บอนสุทธิเป็นศูนย์ (Climate neutrality) ภายในปี 2593 และ 2603 ตามลำดับ โดยสหภาพยุโรปเป็นกลุ่มประเทศแรกที่กำหนดมาตรฐานหมวดหมู่ธุรกิจสีเขียวและมาตรฐานพันธบัตรเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ขณะที่จีนกำหนดประเภทธุรกิจสีเขียวและแนวปฏิบัติระบบการเงินสีเขียวในปีที่ผ่านมา โดยกรอบกติกาและกฎเกณฑ์ของสหภาพยุโรปและจีนสอดคล้องกับมาตรฐานหุ้นกู้เพื่อสิ่งแวดล้อม (Green Bond Principles: GBP) ของ ICMA ซึ่งเป็นที่ยอมรับในระดับสากล จนถึงวันนี้การระดมทุนหุ้นกู้เพื่อสิ่งแวดล้อมเติบโตต่อเนื่อง ในปี 2563 จีนและสหภาพยุโรป มียอดระดมทุนหุ้นกู้เพื่อสิ่งแวดล้อมอยู่ที่ 33.3 พันล้าน สรอ. และ 151.6 พันล้าน สรอ. ตามลำดับ และจีนยืนหนึ่งมีมูลค่าระดมทุนสูงสุดในเอเชีย^[8]

กรณีศึกษาความก้าวหน้าการเงินสีเขียวของยุโรปและจีน

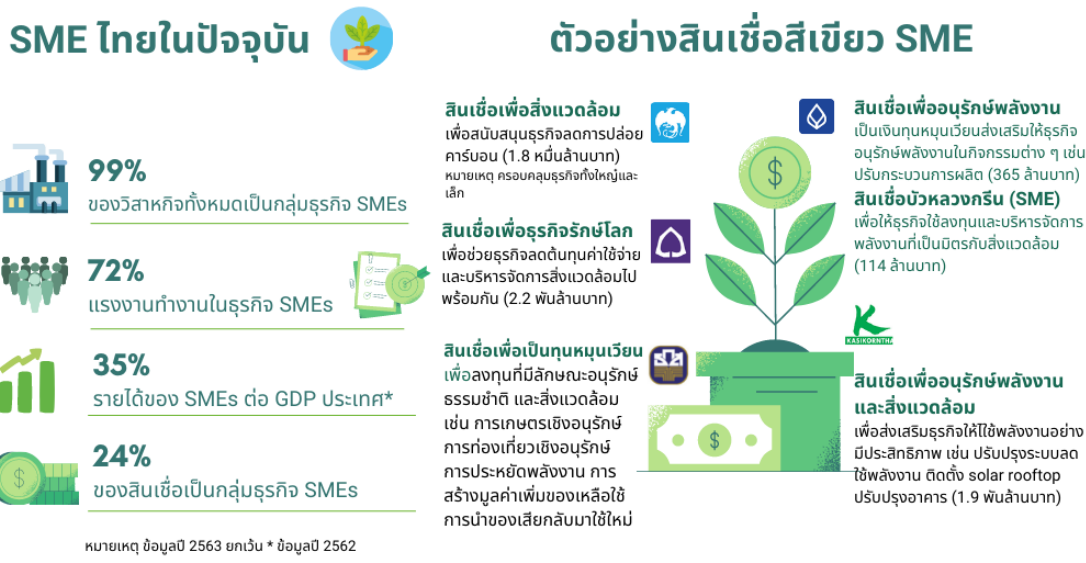
ที่มา: Green Bond Principles Voluntary Process Guidelines for Issuing Green Bonds, June 2021, Green Bond Endorsed Projects Catalogue (2021 Edition) No.96 PBOC, NDRC, CSRC

หมายเหตุ 1) มาตรฐาน Green Bond Principles แบ่งเป็น 9 กลุ่ม ตามหน่วยงานเอกชน 1.พลังงานหมุนเวียน 2.กิจกรรมที่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการใช้พลังงาน 3. การป้องกันหรือควบคุมมลภาวะ 4. การทำเกษตร ป่าไม้ ประมง อย่างยั่งยืน 5. การอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ 6.. ระบบการขนส่งสะอาด เช่น รถยนต์สาธารณะไฟฟ้า รถยนต์ส่วนบุคคลไฟฟ้า 7. การจัดการน้ำดื่ม น้ำใช้และ น้ำเสียอย่างยั่งยืน 8. ผลิตภัณฑ์และเทคโนโลยีการผลิตตามหลักเศรษฐกิจหมุนเวียน ผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม 9. อากาศสีเขียว การปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงสภาพอากาศ

2) Guidance on the Construction of Green Financial System แบ่งเป็น 6 กลุ่ม 1.อุตสาหกรรมพลังงานสะอาด 2. อุตสาหกรรมประหยัดพลังงาน 3. อุตสาหกรรมปกป้องสิ่งแวดล้อม 4. ธุรกิจเชิงนิเวศบริการและเกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม เช่น เกษตรอินทรีย์ 5. การยกระดับโครงสร้างพื้นฐาน 6. การบริการสีเขียว

หันมองไทย: สินเชื่อสีเขียวกับโอกาสและความท้าทายของ SMEs

ตลาดทุนไทยใช้มาตรฐานหุ้นกู้เพื่อสิ่งแวดล้อมของ ASEAN Green Bond Standards ซึ่งคล้ายคลึงกับมาตรฐานสากล สถาบันการเงินไทยเริ่มมีนโยบายและออกผลิตภัณฑ์ทางการเงินต่อเนื่องทั้งด้านสินเชื่อสีเขียว อัตราดอกเบี้ยพิเศษ เช่น สินเชื่อเพื่อธุรกิจพลังงานทดแทน และสินเชื่อเพื่อสิ่งแวดล้อม ด้านหุ้นกู้เพื่อสิ่งแวดล้อมก็เริ่มมีผลิตภัณฑ์บ้างแล้ว แต่การสนับสนุนด้านการเงินทั้งสินเชื่อและหุ้นกัวยังจำกัดในวงแคบเฉพาะบริษัทขนาดใหญ่เท่านั้น มีสัดส่วนน้อยจากสินเชื่อทั้งหมด

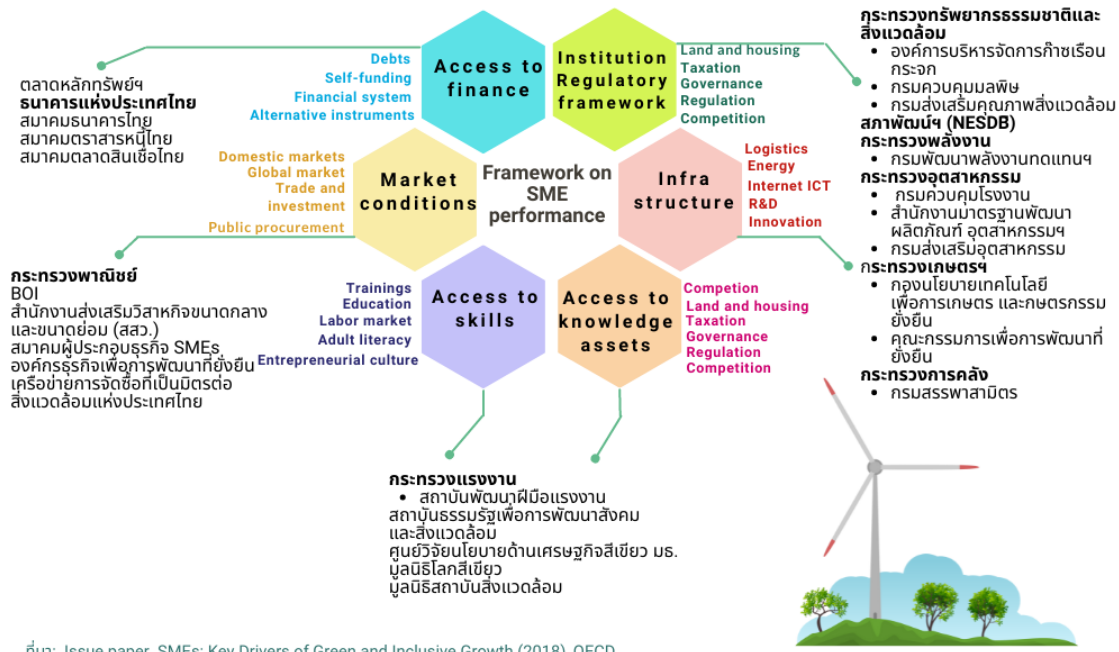

ที่มา: สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.) และ สปท. คำแนะนำโดยผู้เขียน

ที่มา: รายงานความยั่งยืนปี 2563 ธนาคารกรุงเทพ, รายงานความยั่งยืนปี 2563 ธนาคารไทยพาณิชย์, รายงานความยั่งยืนปี 2563 ธนาคารกสิกรไทย, รายงานความยั่งยืนปี 2563 ธนาคารกรุงไทย, รายงานการพัฒนาเพื่อความยั่งยืน ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ ปี 2562

การค้าในโลกยุคใหม่ให้ความสำคัญในเรื่องสิ่งแวดล้อม หากธุรกิจ SMEs ที่มีอยู่ถึง 3 ล้านราย (หรือ 99.5% ของวิสาหกิจทั้งหมด จ้างงาน 13 ล้านคน หรือ 72% ของแรงงานในวิสาหกิจทั้งหมด) ไม่ปรับตัวอาจทำให้ธุรกิจไม่ได้ไปต่อ เนื่องจากผู้บริโภค ธุรกิจ และอุตสาหกรรมยุคใหม่ มุ่งไปสู่สินค้าและบริการที่สร้างผลกระทบต่อโลกน้อยที่สุด ผลศึกษาของ OECD^[9] นำเสนอว่าการพัฒนายกระดับ SME มุ่งสู่ธุรกิจสีเขียวที่คำนึงถึงสิ่งแวดล้อมจะทำให้ SME สามารถลดต้นทุน ผลประกอบการดีขึ้น และท้ายสุดจะทำให้เกิดการจ้างงานเพิ่มขึ้น ส่งเสริมให้เกิดการเติบโตอย่างมีส่วนร่วม (Inclusive Growth) แบ่งปันผลประโยชน์ร่วมกัน และสร้างโอกาสอย่างเสมอภาคระหว่างคนทุกกลุ่มในสังคมให้ดีขึ้น และเชื่อว่าจะไปสู่จุดนั้นได้ SMEs ต้องปรับโครงสร้างทั้งระบบ 6 ด้าน คือ กฎระเบียบ การตลาด โครงสร้างพื้นฐาน แหล่งเงินทุน การพัฒนาทักษะแรงงานและผู้ประกอบการ และด้านความรู้และนวัตกรรม

Conceptual Framework on SME Performance และ หน่วยงาน สถาบัน องค์กรที่เกี่ยวข้อง

ที่มา: Issue paper SMEs: Key Drivers of Green and Inclusive Growth (2018), OECD รายชื่อหน่วยงานรวบรวมโดยผู้เขียน

ฉบับหน้าคณะผู้เขียนจะศึกษาเจาะลึกถึงพัฒนาการสินเชื่อสีเขียวของไทย และความเห็น SMEs ไทย ถึงปัญหา การปรับตัว และความช่วยเหลือที่ต้องการจากรัฐ เพื่อให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมและเดินไปสู่ “New world landscape” ด้วยกัน

Disclaimer:

บทความนี้เป็นข้อคิดเห็นส่วนบุคคล ซึ่งไม่จำเป็นต้องสอดคล้องกับข้อคิดเห็นของธนาคารแห่งประเทศไทย (สปท.)

Endnotes:

- [1] ดร.เศรษฐพุฒิจู สุทธิวานฤพณี (2564), ประเทศไทยควรเดินหน้าอย่างไรใน “New World Landscape”, BOT ws:สยาม Magazine ฉบับที่ 1/2564 (มกราคม-กุมภาพันธ์)
- [2] รายงานการเสวนา: การเติบโตแบบ “สีเขียว” การกิจเพื่อนาคตที่ต้องร่วมกันผลักดันอย่างเป็นรูปธรรมในวันนี้, โครงการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการสำหรับผู้บริหารระดับสูง, 17 พ.ค. 2557
- [3] The Global Green Finance Index the 7th Edition, The Sustainable Futures Programme, Z/Yen and Long Finance initiative, April 2021
- [4] ดร.อรุณ ไซดีพงศ์. (2561). ปัญหามลพิษทางอากาศในประเทศไทย, วารสารสิ่งแวดล้อม, ปีที่ 22 (ฉบับที่ 1), 54-63. สถาบันวิจัยสภาวะแวดล้อม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- [5] Green Bond Principles: Voluntary Process Guidelines for Issuing Green Bonds June 2021, ICMA Paris Representative Office
- [6] The Green Bond Endorsed Project Catalogue 2021 Edition

^[7] แผนยุทธศาสตร์การเงินเพื่อความยั่งยืนของสหภาพยุโรป, กรมนยุโรป กระทรวงการต่างประเทศ, 5 ก.พ. 2564

^[8] ธุรสารหนี้สีเขียวกับการเติบโตอย่างยั่งยืน, Bond Blogs, สมาคมตลาดตราสารหนี้ไทย, 07 พ.ย. Nov 2561

^[9] Shashwat Koirala (2018), Issue Paper: SMEs: Key Drivers of Green and Inclusive Growth, Green Growth Knowledge Platform, OECD

ผู้เขียน

ดร. เสาวณี จันทะพงษ์ ฝ่ายเศรษฐกิจมหภาค ธนาคารแห่งประเทศไทย

email: saovaneC@bot.or.th

นางวรินทร์ ชัยวิวัฒน์ ฝ่ายนโยบายโครงสร้างเศรษฐกิจ ธนาคารแห่งประเทศไทย

email: varintoT@bot.or.th

ดร. ดวงทิพย์ ศรีกาญจนารักษ์ ฝ่ายนโยบายโครงสร้างเศรษฐกิจ ธนาคารแห่งประเทศไทย

email: doungtiS@bot.or.th

นายธีรพัฒน์ เชื้อปัญญา ฝ่ายนโยบายโครงสร้างเศรษฐกิจ ธนาคารแห่งประเทศไทย

email: teerapaK@bot.or.th
